

Audisme, ableisme og funkofobi må stanses

Sendes til: Bystyregruppa og landsstyret

Audisme: Forestillingen om at man er overlegen basert på ens evne til å høre eller oppføre seg på samme måte som en som hører (Tom Humphries, The Making of a Word: Audism, 1975).

Ableisme: Skadelige eller urettferdige ting som folk sier, gjør eller tenker ut fra troen på at personer med funksjonsnedsettelse ikke er like gode som personer uten, eller at de ikke fortjener spesielle ordninger som hjelper dem til å leve sine liv og bli inkludert i samfunnet.

Funkofobi: Fordommer eller motvilje mot personer med funksjonsnedsettelse.

Den norske historien er historien om veien fra fattigdom og union til frigjøring, demokrati og velferdsstat. Den er også ukjente historier om ujevne maktforhold og undertrykkelse av samfunnsgrupper helt til den dag i dag. Som den skamfulle historien om hvordan døvesamfunnet i lang tid ble nedbrutt, nedprioritert og diskriminert systematisk gjennom maktbruk og udemokratiske prosesser. Døve ble nektet å snakke språket sitt, utsatt for stigmatisering og negative fordommer, umyndiggjort og utestengt fra samfunnet og fra demokratiske prosesser. Språkskam preget barn og voksne, og ga skader på familierelasjonene. Døveskolene kunne blitt til interkommunale tegnspråklige skoler gjennom en åpen, demokratisk prosess med dialog og medbestemmelse, men ble i stedet avskjermet, nedbygget og brått nedlagt gjennom maktbruk i 2011, til sterke protester fra familiene, tegnspråkmiljøet og hele døvesamfunnet. Byråkrater og politikere ignorerte innspill fra innbyggerne, organisasjonene og fagmiljøene.

Et av SVs prinsipper er frihet - Alle mennesker skal ha frihet til gode liv, rom for suksess og utfoldelse, og frihet fra materiell nød, undertrykkelse, utnyttelse og ydmykelse. Vi viser til forslaget til nye prinsippprogram: Sosialister vil alltid kjempe mot systemer som utnytter og svekker fellesskapet. Sosialismen er et frigjøringsprosjekt fra maktstrukturer som reduserer og innskrenker livsrommet til mennesket. Norsk tegnspråk er anerkjent og innlemmet i språkloven, som slår fast at *som språklig og kulturelt uttrykk er norsk tegnspråk likeverdig med norsk*. Norsk tegnspråk, døvekultur og språkmiljø har en egenverdi. Som sosialister har SV et ansvar for å lære av historien, og vil kjempe for å bevare og styrke norsk tegnspråk. Vi mener at norsk tegnspråk må styrkes og gjøres tilgjengelig for alle i alle livsfaser. Trondheim SV vil alltid ta til seg innspillene fra døvesamfunnet, og prioritere å ivareta, styrke og støtte tegnspråkmiljøet i kommunen. For å kunne gjøre det, må vi sørge for økt kunnskap om *audisme*:

*

Audisme er en holdning basert på en patologisk tenkning som resulterer i et negativt stigma mot alle som ikke hører; slik som rasisme eller sexismen, vil audismen dømme, stigmatisere og begrense enkeltpersoner på grunnlag av om en person hører og snakker (Humphrey & Alcorn, 1995: 85).

44 Handlinger som kjennetegner audisme er blant annet: *å blande seg inn for å hjelpe en døv*
45 *person til å kommunisere, å be en døv person munnnavlese selv om hen ikke ønsker det. Å*
46 *nekte å ha tolk, å forutsette at de med bedre tale er overlegne, å be en døv person tone ned*
47 *ansiktsuttrykket fordi det gjør andre ukomfortable, å nekte å forklare en døv person hvorfor*
48 *alle rundt ler - "glem det, det er ikke viktig". Eller å vie en betydelig mengde*
49 *undervisningstimer for et døvt barn til munnnavlesning og taleterapi på bekostning av faglig*
50 *og sosial læring.*

51

52 Aristoteles mente at fordi døve ikke kan høre, kan de ikke høre Guds ord og dermed ikke
53 *tenke*. At døve var hinsides all moral og fornuft, og utilgjengelig for undervisning. Det har ført
54 til at døve barn ble frarøvet skolegang, sammen med mange andre barn med
55 funksjonsnedsettelse.

56

57 Den første døveskolen ble grunnlagt i Trondheim i 1825, for snart to hundre år siden. Døve
58 barn kom i språkmiljø, lærte tegnspråk, lesing og skriving. De fikk seg utdanning og arbeid
59 og det samme kunne vi se i andre land som USA, de hadde døve politikere, forfattere,
60 kunstnere, advokater, lærere og rektorer. Debatten om oralismen og tegnspråk som
61 undervisningsmetode fortsatte, men vendepunktet kom da Charles Darwins evolusjonsteori
62 ble lansert i 1860. Forkjemperne for oralismen tok i bruk teorien som argumentasjon mot
63 tegnspråk og svekket dets status. Men *den mørke alderen* begynte for alvor med *Milano*
64 *1880*, da den internasjonale kongressen om utdanning for døve (ICED - International
65 Congress on the Education of the Deaf) i Milano erklærte at oralismen var overlegent
66 tegnspråk i undervisningen og vedtok en resolusjon mot bruk av tegnspråk i skolen. Av 164
67 delegater som deltok i avstemningen var kun én delegat døv. Like etter vedtok Stortinget
68 Abnormloven, i 1881. Den sørget for at alle barn med funksjonsnedsettelse fikk rett til
69 skolegang, inklusiv døve. Men Stortinget påla døveskolene å velge kun én
70 undervisningsmetode; enten tegnspråk eller oralismen. Dette førte til at skolene forbød
71 tegnspråk i undervisningen til helt inn i 60-årene, og barna ble straffet når de snakket
72 tegnspråk. Det var maktbruk og vold mot en språklig minoritet, og påføring av skam og
73 skyld. Holdningene som kom med er inngrodd i systemet den dagen i dag.

74 Dokumentarserien «Gåten Agnes» som gikk på NRK vinteren 2022 viste hvordan audismen,
75 ableismen og funkofobien kan ramme og hvor farlige holdningene kan være. Det medisinske
76 synet på døvhets i dag er at det er et lyte som må korrigeres, og er gjennomgående i
77 systemet. Et ableist samfunn er et samfunn som behandler individer uten
78 funksjonsnedsettelse som standarden på "normalt liv". Den 21. internasjonale kongressen
79 om utdanning av døve i Vancouver 2010 kom med en offentlig beklagelse for
80 konsekvensene av resolusjonen i Milano 1880 til alle døve i verden og vedtok enstemmig å
81 begrave vedtaket. Kongressen kom også med oppfordring til undervisning i og på tegnspråk
82 og om døves historie og kultur til døve.

83

84 Trondheim kommune har opplæringsansvar for døve og hørselshemmede barn og driver
85 tegnspråklig barnehage og grunnskole. Kommunen driver også tegnspråklige dagtilbud,
86 omsorgsboliger, botilbud, sykehjem, arbeidsmarked og voksenopplæring. Med dette er
87 kommunen arbeidsgiver for mange døve og hørselshemmede arbeidstakere og lærlinger, og
88 huser flere tegnspråklige arbeidsplasser.

89 Kommunen har derfor en viktig rolle å bekjempe audismen på alle arenaene og sette inn
90 forebyggende tiltak gjennom økt kunnskap og varslingsrutiner. Døve og hørselshemmede
91 har blitt sykemeldt eller sluttet i sin stilling grunnet langvarig trakassering på arbeidsplass.
92 Tilbakeholdelse av informasjon, usynliggjøring og mistenkeliggjøring, for å nevne noe. En
93 direkte konsekvens av dette er tap av viktig tegnspråkkompetanse, parallelt med at
94 kommunen har mangel på nettopp tegnspråkkompetanse. Det rammer barn og unge som
95 trenger å møte språkmodeller og rollemodeller, og eldre som trenger omsorg og trygghet
96 gjennom sitt språk. Kommunen må stanse trakasseringen på arbeidsplassene gjennom
97 arbeidsgiverrollen, og jobbe forebyggende gjennom politikken.

98
99 Trondheim SV mener trakasseringen mot døve og hørselshemmede ansatte er et
100 samfunnsproblem og et politisk ansvar. Alle tillitsvalgte og folkevalgte har en ombudsrolle og
101 plikter å følge opp varslinger og bekymringsmeldinger fra ansatte og innbyggerne. Vi plikter
102 å varsle når vi er vitne til trakassering og mobbing mot funksjer. Vi ber landsstyret i SV sette
103 audismen og ableismen på dagsorden, og sørge for å jobbe mot trakassering og funkofobi i
104 både offentlige og private tjenester. Vi ber landsstyret vurdere å følge kongressen i
105 Vancouver sitt eksempel og fremme et forslag om en beklagelse fra Stortinget for
106 stortingsvedtaket av 1881 og konsekvensene det har påført norsk tegnspråk.

107
108 Trondheim SV vil:

- 109 ● Bekjempe audisme, ableisme og funkofobi, og sette inn forebyggende tiltak gjennom
110 økt kunnskap om strukturell og systematisk diskriminering og varslingsrutiner.
- 111 ● Bevare og styrke norsk tegnspråk, og sørge for at språket skal gjøres tilgjengelig for
112 alle i alle livsfaser.
- 113 ● Fremme norsk tegnspråk og døvehistorien som en del av kulturarven, både til
114 tegnspråklige og ikke-tegnspråklige. Historien er viktig for kommende generasjoner.
115 Døve og hørselshemmede barn må få bli kjent med sin historie og bygge sterk
116 identitet, tilhørighet og selvfølelse.
- 117 ● Bevare og verne om Rødbygget sammen med vaskeriet, garasjen og gamle
118 skolegården på Bispegata 9 som en del av kulturarven. Vi vil utvide Norsk
119 Døvemuseum slik at større del av arkivet kommer frem, gjennom flere utstillinger og
120 aktiviteter. Vi vil jobbe for tegnspråklig kulturhus.
- 121 ● Jobbe for økt kunnskap om døve og hørselshemmede og om tegnspråk i
122 koordinerende enheter, barne- og familietjenesten, helsestasjonen og andre tjenester
123 som møter familiene.
- 124 ● Jobbe for økt ressurser innen psykiske helsetjenester med døve og hørselshemmede
125 i målgruppen, og forhindre merarbeid for pasientene i møte med helsetjenester.

126
127
128 Forslagsstiller: Annbjørg Hørgar

129
130

131 Kilder:

132 [Audism: Oppression in the Lives of Deaf Individuals \(vawnet.org\)](https://vawnet.org)

133 [ABLEISM | English meaning - Cambridge Dictionary](#)

134 [funkofobi - ordbøkene.no \(ordbokene.no\)](https://ordbokene.no)

135 [Forside - Norsk Døvemuseum \(norsk-dovemuseum.no\)](https://norsk-dovemuseum.no)

136 [Lov om språk \(språklova\) - Lovdata](#)

137

138 Video:

139 [Kunnskap - vårt felles ansvar - tegn.tv](https://tegn.tv) - Del 1: Tegnspråkhistorien fra 1600-

140 tallet og til Milano-kongressen i 1880 innledet "den mørke alderen" for

141 tegnspråk